

INFORMATÍVNA SPRÁVA O AKTUÁLNYCH AKTIVITÁCH MESTA BANSKÁ BYSTRICA

V OBLASTI ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Informatívna správa o aktuálnom stave aktivít mesta v environmentálnej oblasti nadväzuje za správy o aktivitách v oblasti životného prostredia spracované v predchádzajúcom volebnom období.

Správa bude zverejnená na webovom sídle mesta: <https://www.banskabystrica.sk/zivot-v-meste/klimaticka-zmena/>

Text obsahuje aktuálny odpočet vybraných projektov a činností a informácie o niektorých nových aktivitách v oblasti životného prostredia, ktoré mesto Banská Bystrica uskutočňuje, podporuje, alebo sa na nich podieľa.

- **KLIMATICKÁ ZMENA, ZELENÁ A MODRÁ INFRAŠTRUKTÚRA**

PROJEKT REAKCIA NA ZMENU KLÍMY MESTA BANSKÁ BYSTRICA

V rámci klimatických aktivít mesta, bol ukončený projekt Reakcia na zmenu klímy mesta Banská Bystrica (kód ACC01P02; program SK-Klíma; výzva „Akčné plány na zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy implementované miestnymi orgánmi v mestských územiach (ClimaUrban)“). Projekt bol spolufinancovaný z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru 2014 – 2021 a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky, dofinancovaný z rozpočtu mesta. Projekt je v súčasnom období vo fáze finančného vysporiadania v spolupráci so Správcom programu MŽP SR. Z projektu sa podarilo komplexne rekonštruovať Materskú školu Šalgotarjanska so zameraním na energetické opatrenia, ako aj vymeniť staré interiérové osvetlenie vo viacerých materských školách za 749 úsporných LED svietidiel. Inštalovaných bolo 633 kusov exteriérových LED svietidiel na Fončorde a v Sásovej, ktorých primárnym cieľom je úspora 50 percent elektrickej energie, čo je v prepočte viac ako 23 ton CO₂ ušetrených za rok. Realizovalo sa 8 dažďových záhrad v areáloch materských škôl, v 5 lokalitách MŠ bola vysadená okrasná a izolačná zeleň a ovocné záhrady. V areáloch škôlok bolo zároveň inštalovaných 15 tienení detských ihrísk a na celkovej ploche sme nahradili nepriepustné povrchy za priepustné v rozlohe 1162 metrov štvorcových. Dosiahne sa tým lepšie zadržiavanie zrážok a zlepšenie manažmentu vody v našom meste. K ďalším zrealizovaným opatreniam patrí výmena starých kotlov za moderné plynové kondenzačné kotly v MŠ Lazovná. V neposlednom rade ide o podporu cyklobility zamestnancov MsÚ zakúpením 19 elektrobicyklov, 2 elektrokolobežiek a vybudovaním parkovacieho priestoru s nabíjacími stojanmi v areáli úradu. Dôležitou súčasťou projektu bolo aj spracovanie Akčného plánu pre mitigáciu a adaptáciu na zmenu klímy mesta Banská Bystrica, ten je predložený na schválenie MsZ dňa 10.12.2024.

ZELENÉ STRECHY

Mesto bolo úspešné s projektom Adaptácia zmeny klímy ZŠ Sitnianska 32 – vodozádržné opatrenia, predmetom projektu je vybudovanie zelenej strechy na základnej škole Sitnianska. Výška nenávratného finančného príspevku: 1 972 513,75 EUR. Zdroj financovania: Program Slovensko 2021- 2027. V rámci projektu bude prebiehať realizácia extenzívnych vegetačných striech a obnova strešného plášťa formou tepelnej ochrany. Celková plocha strechy určená k rekonštrukcii je 3873,90 m². Realizáciou tohto zámeru sa dosiahne zlepšenie stavebnotechnického stavu budovy, predĺži sa celková životnosť budovy, podporí biodivezita, zlepši mikroklima, zvýši sa podiel zelených plôch, zlepši sa energetická hospodárnosť budovy, tým sa prispeje k zníženiu emisií CO₂ a znečisteniu ovzdušia. Realizáciou dochádza k implementácii dôležitých opatrení vyplývajúcich z akčného plánu pre mitigáciu a adaptáciu na zmenu klímy v Meste Banská Bystrica.

OBLASŤ ZELENEJ ENERGETIKY

Mesto bolo úspešné s 2 veľkými projektami zameranými na komplexnú energetickú obnovu dvoch základných škôl ZŠ Golianová a ZŠ SNP. Na školách budú v roku 2025 vykonané najmä opatrenia na zlepšenie ich energetickej efektívnosti vrátane inštalácie fotovoltických panelov v celkovej sume viac ako 6,1 milióna EUR:

Po úspešnom schválení dotácie z Plánu obnovy na výstavbu nabíjacej infraštruktúry pre elektromobily mesto spustilo prípravu procesov pre výstavbu tejto infraštruktúry. Obyvatelia a návštevníci mesta budú mať k dispozícii 35 nových nabíjacích bodov, v rámci prvej etapy sa počíta s 32 AC bodmi v mestských častiach Uhlisko a Fončorda. Postavené budú aj 3 DC rýchlonabíjacie body, ktoré sa budú nachádzať na verejných parkoviskách pri zimnom štadióne, Národnom atletickom štadióne SNP na Štiavničkách a v centre mesta.

ZELENÉ SÍDLISKÁ – ZELENÁ A MODRÁ INFRAŠTRUKTÚRA – PODPORA BIOLOGICKEJ A KRAJINNEJ DIVERZITY

Projekt Zelené sídliská je zameraný na komplexnú revitalizáciu obytných vnútroblokov a sídliskových priestorov v rôznych častiach mesta, s dôrazom na rozvoj a podporu zelenej a modrej infraštruktúry. Je jedným z mnohých zámerov mesta, ktoré majú za cieľ uvádzať do praxe opatrenia v súvislosti s klimatickými zmenami a podporujú systematické plánovanie na území mesta. Investície do zelenej infraštruktúry sú významné z hospodárskeho hľadiska nakoľko sa zachováva schopnosť prírody zmierňovať negatívne účinky zmeny klímy a je nákladovo oveľa efektívnejšie, ako keby sa museli tieto stratené služby nahrádzať oveľa nákladnejšími technickými riešeniami zo strany človeka.

Revitalizácia sa týka verejných priestorov siedmich vytypovaných lokalít:

Mládežnícka – Družby – Okružná, 2. Podháj, 3. Magurská – Krivánska – Jelšový hájik, 4. Bernolákova – Radvanská, 5. Severná, 6. Vansovej, 7. Gaštanová – Lipová – Limbová – Povstalecká. V zmysle uzatvorených zmlúv o dielo (ZoD) sa vypracovali projektové dokumentácie potrebné pre územné rozhodnutie (DÚR) na všetkých sedem lokalít.

Projektanti odovzdali dokumentácie pre územné rozhodnutie, ktoré boli spracované a podané. Pre tri lokality Zelených sídlisk (lokalitu Severná, lokalitu Bernolákova, Radvanská a lokalitu Gaštanová, Lipová, Limbová, Povstalecká) je vydané právoplatné územné rozhodnutie. Ďalšie dve lokality sú v územnom konaní (lokalita Magurská, Krivánska, Jelšový hájik, lokalita Vansová), mesto sa v týchto lokalitách odvolalo voči rozhodnutiu Stredoslovenskej vodárenskej prevádzkovej spoločnosti. V dvoch lokalitách sa čaká na oznámenie o začatí územného konania. Ide o lokalitu Podháj a tiež o lokalitu Mládežnícka-Družby-Okružná, kde sa rieši ešte aj začatie procesu posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- **ZELEŇ**

INFORMÁCIA O AKTUÁLNYCH AKTIVITÁCH MESTA BANSKÁ BYSTRICA V OBLASTI GENERELU ZELENE A AKTUALIZÁCIA STAROSTLIVOSTI O DREVINY

Pri revitalizácii, regenerácii a údržbe existujúcich plôch zelene, ako aj pri realizácii novo navrhovaných plôch zelene, sa rozvoj mesta riadi jednak podľa vymedzenia jednotlivých kategórií mestskej zelene v ÚPN mesta, jednak podľa požiadaviek a regulatívov vybraných plôch zelene obsiahnutých v Genereli zelene mesta Banská Bystrica (EKOJET, s.r.o. Bratislava, 2010).

V súčasnosti mesto Banská Bystrica v spolupráci s organizáciou Záhradnícke a rekreačné služby (ZAaRES) a spoločnosťou T-MAPY (dodávateľ riešenia GISPLAN pre mesto) pripravuje postupnú aktualizáciu podkladových vrstiev v GISPLAN-e mesta v časti Príroda a krajina v aplikácii PASPORT ZELENE – Ide o aplikáciu pre evidenciu a správu mestskej zelene, ktorá vymedzuje a sčíta plochy určené na údržbu, zobrazuje a eviduje údaje o jednotlivých drevinách (stromy a kríky). Umožňuje aj prípravu a organizáciu údržby zelene. Súčasťou aplikácie je v súčasnosti mapa pasportu zelene, ktorá je „preklopená“ z Generelu zelene mesta Banská Bystrica a vrstva drevín a krov z Dokumentu starostlivosti o dreviny mesta Banská Bystrica (Ekojet,s.r.o., 2010). Postupne sa tieto vrstvy aktualizujú a dopĺňajú o nové informácie:

- Aktualizácia Dokumentu starostlivosti o dreviny (DSoD) mesta Banská Bystrica (Etapa I, Etapa II.). Dendrologický prieskum ako pri I. etape, tak aj pri II. etape vykonávala Technická univerzita vo Zvolene.
- Aktualizácia informácií z krajinársko-architektonickej súťaže návrhov pre Mestský park Banská Bystrica, projektových dokumentácií pre Zelené sídliská a iných pripravovaných projektov a dokumentácií (napr. Námestie Slobody, MÚSES, Klimatická stratégia - APMA)
- Aktualizácia údajov vrstiev (plôch) zelene v správe a údržbe organizácie ZAaRES začiatkom apríla sa konali k danej téme prípravné stretnutia a školenia, za účasti vybraných odborov a oddelení MsÚ (Odbor architekta mesta, Oddelenie životného

prostredia, Oddelenie odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev), pracovníkov ZAaRES-u a T-MAPY.

V spracovaní III. etapy dokumentu o starostlivosti o dreviny sa tento rok nepokračuje nakoľko pre tento rok neboli na dokument vyčlenené financie z rozpočtu mesta. S pokračovaním tohto dokumentu sa plánuje budúci rok 2025, takisto sa plánuje so spracovaním dokumentu MÚSES (ak budú na to vyčlenené potrebné financie)

ZAaRES

Za sledované obdobie od júna 2024 do novembra 2024 vykonával ZAaRES rôzne činnosti a povinnosti na úseku údržby verejnej zelene, ktoré mu vyplývajú zo zriaďovacej listiny na pozemkoch mesta Banská Bystrica.

Manažment kosieb ostal nezmenený, teda sídlisková zeleň sa kosí kompletne, a na extenzívnych plochách a v lokalite Mestský park sa vytvárajú mozaiky za účelom podpory biodiverzity a prírode blízkeho kosenia. Pri extenzívnych plochách pribudli plochy v lokalite Pršianska terasa, konkrétne pozemky vo vlastníctve mesta Banská Bystrica, ktoré sa nachádzajú na Bronzovej ulici (C KN3681/32) a Diamantovej ulici (C KN 3681/687, C KN 3681/686, E KN 2-382/1), a sú udržiavané raz ročne. Pozemky, respektíve prícestná zeleň v okolí Pršianskej cesty a Medenej ulice, sú udržiavané podľa potreby 2–3 krát ročne.

Kosba sídliskovej zelene v Banskej Bystrici začala v 14. týždni 2024, teda o dva týždne skôr, ako to bolo v minulom roku. Tento skorý začiatok prvej kosby spôsobila veľmi teplá a daždivá jar. Prvá kosba prebehla v časovom rozmedzí 4–6 týždňov, počas ktorých sa zaznamenalo 9 daždivých dní, ktoré práce veľmi komplikovali. Už od začiatku prvej kosby robili naši zamestnanci nadčasy z dôvodu absencie techniky. V 20. týždni 2024 sa plynule prešlo na druhú kosbu. Počas druhej kosby, ktorá trvala 6–8 týždňov, bolo zaznamenaných 5 daždivých dní. Druhú kosbu výrazne skomplikovali poruchy strojov. Zo šiestich široko záberových kosačiek so samozberom sa pokazilo až päť, ktoré sa nám podarilo opraviť a dostať späť do prevádzky. Počas druhej kosby sa taktiež museli vykonávať predĺžené smeny a cez víkend, ale výpadok techniky bol taký veľký, že sa časový sklz oproti harmonogramu nedokázal dobehnúť. Po ukončení druhej kosby sa na niektorých lokalitách začala tretia kosba. Tretia kosba neprebíhala plynule na všetkých lokalitách, ale podľa potreby, a to podľa nárastu trávnikov. Preto trvala rôznu dobu podľa lokalít, od šiestich do desiatich týždňov. Taktiež podľa potreby prebehla aj štvrtá kosba, ktorá však už bola spojená so zberom lístia. Kosba centra mesta sa odlišuje od kosby sídlisk v intenzite. Tento rok sa centrum kosilo spravidla raz za štyri týždne od polovice apríla do konca septembra. Kosba okrajových častí prebehla podľa potreby v dvoch až troch cykloch. Najintenzívnejšie prebiehali kosby od mája do júla.

Po ukončení štvrtej kosby, respektíve počas štvrtej kosby, sa na zelených plochách začal aj spomínaný zber opadaného lístia. Lístie sa zberá najmä na cintorínoch, materských školách a detských ihriskách, v blízkosti peších či cestných komunikácií a na plochách s vysokým počtom drevín, kvôli veľkému nánosu odpadu. V záujme zachovania biodiverzity sa lístie na plochách, ktoré si to svojim účelom nevyžadujú, ponecháva. Čo sa týka ostatných bežných prác, začalo sa s ošetrovaním drevín a krov, ktoré si vyžadujú pravidelnú údržbu. Takisto sa začalo s výrubmi drevín na základe právoplatných výrubových povolení.

Polievanie v meste Banská Bystrica sa realizuje zavlažovaním záhonov, náhradných výsadiieb a mobilnej zelene. Keďže nie sú nikde vybudované závlahy, musí sa polievať pracne, a to vysielaním techniky do terénu. Polievanie záhonov a mobilnej zelene prebieha minimálne trikrát za týždeň počas suchých letných alebo aj jarných týždňov. Polievanie náhradných výsadiieb, respektíve plnenie zavlažovacích vakov, prebiehalo raz týždenne. Samozrejme, na polievanie majú vplyv dlhé obdobia sucha, ale v pozitívnom zmysle aj daždivé dni. Dôležité sú dlhšie trvajúce mierne dažde, ako návalová búrková činnosť s veľkým prívalom vody. Horúce letné dni sú záťažou nielen pre flóru, ale aj pre ľudí. Pre obyvateľov, ako aj návštevníkov, sú pripravené možnosti na schladenie sa vo fontánach, a osviežiť sa môžu aj vďaka vodným hmlám na historickom námestí a v parku pod Pamätníkom SNP. V uliciach pre zmenu osviežujú vzduch a znižujú prašnosť kropiace vozidlá, ktoré polievajú najmä cesty. Obyvatelia sa môžu napiť vo viacerých pitných fontánkach, ktoré sú na Námestí SNP alebo vo vnútroblokoch na sídliskách Sásová-Rudlová a Fončorda. Osviežiť sa dá vo fontánach na Námestí SNP, v Národnej ulici, na Fortničke, v Sásovej či v parku pred mestským úradom.

Kvetinové záhony sa postupne menia na vybraných lokalitách. V jarnom období sme pracovali na premene niektorých záhonov s intenzívnou výsadbou (Námestie slobody, THK, Kremnička). S myšlienkou extenzívnych výsadiieb pokračujeme aj naďalej, a to aj pri novo vzniknutých záhonoch v Podlaviciach či dažďovej záhrade na Golianovej ulici. Na Limbovej ulici v Podlaviciach sme vytvorili nielen záhon s extenzívnou výsadbou, ale aj niekoľko zelených parkovacích miest vysadených rozchodníkmi. Výsadba kvitnúcich lúk a cibulovín bola realizovaná na kosodrevine Starohorská – Rudohorská.

V priebehu jesene prebehlo aj ošetrovanie stromov v Mestskom parku, kedy sa zdravotným orezom upravilo 165 drevín. Zároveň sa v zmysle projektu na revitalizáciu Mestského parku podala žiadosť o výrub stromov. Zamestnanci ZAaRESu počas roka absolvovali aj špeciálne školenia na orezy stromov, aby uplatňovali najnovšie trendy a poznatky v tejto oblasti.

Od 19. novembra začal ZAaRES riešiť aj vianočné stromčeky v rámci mestských častí i na centrálnom Námestí SNP. Na námestí sa stromček osadil v predposlednom novembrovom týždni. Veľmi pozitívne sa hodnotia tendencie výsadby živých vianočných stromčekov, ktoré sa uskutočnili naposledy na Zelenej ulici.

ZAaRES úspešne uzavrel grant z environmentálneho fondu na boj s inváznymi rastlinami a podporu biodiverzity a dostal do praxe ďalšiu techniku. Aj vďaka tejto technike sa darí naďalej skvalitňovať starostlivosť o mokrad' a mezofilnú lúku v Laskomeri, kde sa podpísalo aj memorandum s Poľnohospodárskym družstvom Podlavice o starostlivosti o túto lokalitu. ZAaRES bol úspešný aj v projekte od nadácie SPP na vybudovanie dažďovej záhrady na Golianovej ulici, ktorý sa nám podaril zrealizovať v mesiaci október. Organizácia ZAaRES má naďalej snahu uchádzať sa o mimorozpočtové zdroje, a preto sme sa zapojili do ďalších štyroch výziev.

PODNIK MEDZITRHU PRÁCE

V roku 2012 bola mestom Banská Bystrica založená nezisková organizácia vykonávajúca verejnoprospešné práce Podnik medzitrhu práce, n.o., r.s.p. Podnik sa pred tromi rokmi stal integračným sociálnym podnikom, ktorý poskytuje služby najmä v komunálnej oblasti.

V súčasnosti podnik poskytuje služby zamerané najmä na údržbu verejne zelene, kde poskytuje svoje služby v kosení a zbieraní biologicky rozložiteľného odpadu vo vybraných materských školách, cintorínoch a iných lokalitách ako Jelšový háj, venčovisko na Tatranskej ulici či okolie na Inoveckej ulici, za úhradu od Záhradníckych a rekreačných služieb. V rámci spolupráce s Oddelením odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev sa PMP od júla 2024 začal podieľať na zbere a odstraňovaní komunálneho odpadu z verejných priestranstiev, či drobných opravách miestnych komunikácií, ako dlažobných kociek na chodníkov a pod. Vykonáva tiež pre iné subjekty údržbu zelene, tak trávnatých porastov, ako aj kríkov a stromov, ale taktiež poskytuje drobnú stavebnú činnosť, alebo vykonáva letnú a zimnú údržbu verejných priestranstiev.

AKTIVITY OBYVATEĽOV MESTA – MIESTNYCH KOMUNÍT

Významnú rolu pri ochrane životného prostredia zohráva už dlhé roky **Banskobystrický spolok okrášľovací a ochranný (BBSOO)**, ktorý zrealizoval od júna 2024 do novembra 2024 množstvo najmä čistiacich a upratovacích aktivít v meste a jeho okolí.

Vďaka aktívnym ľuďom sa zlikvidovala **skládka** na Karlove pri ARS v mesiacoch jún až október 2024, pokračovalo sa v čistení a celkovo sa v minulom období odviezli dva veľkoobjemových kontajnerov. Priebežne od jari sa organizovali menšie brigády, celkovo ich bolo až 15 a zhromažďovaný odpad sa odvážal v spolupráci s oddelením odpadového hospodárstva a aktivačnými pracovníkmi, ktorí nakladali do kontajnerov nahromadený odpad. Celkovo dodávateľ zberu a likvidácie odpadov, spoločnosť Marius Pedersen, a.s. odviezla až 2,5tóny odpadu a zvlášť skla, na recykláciu. Prebiehali tiež pravidelné zbery pneumatík každý mesiac z verejných priestranstiev, čistili sa remízky, lúky. Aktuálne je vyzbieraných cca 3 300 ks pneumatík. Individuálne každý víkend chodí člen BBSOO Martin Zeman zbierať odpad po zabudnutých lokalitách.

Od júna do novembra sa v lokalite **Urpínskych serpentin** realizovalo čistenie chodníkov, čistenie odvodňovacích rigolov, odvoz smetí v intervale 1x za mesiac, odstraňovanie mini skládok, odstraňovanie popadaných konárov, prerezanie náletových drevín, čistenie oporných múrikov a doplnenia úseku zábradlí. Uskutočnili sa výkopové a betónové práce s osádzaním chemických kotiev, ukotvili sa závitové tyče základových pätiiek pre budúce verejné osvetlenie, uskutočnilo sa tiež osadenie 13ks stožiarov pre verejné osvetlenie. Zároveň sa vyčistilo nádvorie za malou železničnou stanicou a altánky od malých nápisov.

V **Parčíku Sissi** realizovali udržiavacie práce, dosev trávy a vytrhanie buriny okolo lavičiek. Taktiež sa pozametal chodníka, ostrihávali sa výmladky a robili sa orezy konárov brániacim prejazdu vozidiel. Následne sa zbierali konáriky, vyhrabával sa celý parčík a zbieral a likvidoval sa nahromadený odpad. Kosenie parčíka už realizoval ZAaRES, celkovo celý priestor vďaka týmto aktivitám pôsobí veľmi esteticky a postačuje pravidelná základná údržba.

Nezanedbateľná a vysoko nápomocná pri čistení mesta a odstraňovaní nelegálnych skládok je pomoc dobrovoľníkov. Početná komunita Radvanskej záhrady pokračovala v čistení a zveľaďovaní areálu a okolia Radvanského kaštieľa a taktiež lokality okolo Malachovského potoka.

- **VEREJNÉ PRIESTRANSTVÁ**

REVITALIZÁCIA VEREJNÝCH - MESTSKÝCH A PRÍRODNÝCH - KRAJINNÝCH PRIESTOROV: NÁMESTIE SLOBODY, MESTSKÝ PARK

Mestský park - Revitalizácia Mestského parku na Tajovského ulici v Banskej Bystrici patrí medzi projekty, kde sa kladie dôrazom na rozvoj a podporu zelenej a modrej infraštruktúry v súvislosti s klimatickými zmenami. V procese prípravy projektu dostal priestor aj dialóg obyvateľov, odborníkov a miestnej správy a spoločná diskusia o tom, ako by mal mestský park po revitalizácii vyzerat'. Participatívny proces, do ktorého sa zapojilo viac ako 200 obyvateľov, priniesol podnety pre kvalitný návrh riešenia verejného priestoru parku, ktorý vzišiel z krajinársko-architektonickej súťaže. Víťazný návrh od ateliéru **Gulačová Šereš architekti** má potenciál byť funkčný, citlivý voči potrebám Bystričanov, pripravený reagovať na výzvy budúcnosti, a zároveň reflektujúci na dôležitý odkaz minulosti parku. V súčasnosti sa naplňa predmet zmluvy, odovzdala sa urbanisticko-krajinárska štúdia Mestského parku v zmysle zapracovaných pripomienok a vyjadrení vyplývajúcich z vykonanej inžinierskej činnosti a v zmysle záväzného stanoviska Krajského pamiatkového úradu (KPÚ). Počas soboty 16. 11.2024 prebehlo podujatie „O budúcnosti parku v parku“, na ktoré bola pozvaná široká verejnosť. Podujatie sa uskutočnilo v priestoroch Strednej priemyselnej školy Jozefa Murgaša. Po panelovej diskusii s prizvanými autorizovanými krajinnými a záhradnými architektmi, zástupcami KPÚ, ZAaRES-u a odborných útvarov mesta sa uskutočnila komentovaná prehliadka po parku. Odborníci na zeleň oboznámili obyvateľov s tým, ktoré stromy dosiahli stav životnosti, sú v nevyhovujúcom stave alebo nespĺňajú podmienky z hľadiska pamiatkovej ochrany. Na podujatí sa prezentovali aj ostatné súčasti návrhu projektu, ako detské ihrisko, športové ihrisko, či stredový priestor, ktorý by mal mať podobu subtílnejšieho altánku a pochôdznej fontány.

Námestie slobody – Na výber podoby priestoru Námestia slobody bol zvolený variant verejnej súťaže „súťažný dialóg“. V prvej etape museli uchádzači pripojiť vyplnený autorský prístup a zoznam referenčných projektov, ktoré hodnotila komisia na základe daných kritérií. Komisia následne vyhodnotila finálne súťažné návrhy v zmysle kritérií súťaže a dňa 20.11.2023 boli vyhlásené výsledky nasledovne:

1. miesto: BETWEEN (Slovenská republika), 2. miesto: LOCVS (Slovenská republika), 3. miesto: Tři.Čtrnáct + Atelier RAW (Česká republika), 4. miesto: Rehwaldt Landscape Architects + momentura (Česká republika, Nemecko).

Na konci novembra, 30.11.2023 sa konala vernisáž výstavy súťažných návrhov Námestia slobody v Banskej Bystrici, kde boli všetky súťažné návrhy vystavené do 14.12.2023 v historickej budove Radnice. Aktuálne sú rokovania ateliéru Between s Mestom Banská Bystrica o Zmluve o dielo na vypracovanie projektovej dokumentácie na rekonštrukciu Námestia slobody v záverečnej fáze. Po podpísaní zmluvy o dielo sa začne jej naplňovanie, teda vypracovanie projektovej dokumentácie podľa víťazného súťažného návrhu.

MESTSKÉ CINTORÍNY

Na cintorínoch v správe ZAaRES prebehli štyri kosby, pričom posledná bola spojená so zberom opadnutého lístia pred Dňom všetkých svätých. Pred týmto sviatkom ZAaRES realizoval aj osvetu za používanie výlučne prírodných kvetinových kytíc, či vencov. Zároveň doplnil drobné náradie na cintorínoch, pravidelne na nich dopĺňal vodu. Počas jesene sa vykonávali aj zdravotné a zmladzovacie orezy krov a stromov a riešili sa i technické nedostatky a opravy.

- **EKOLOGICKÁ DOPRAVA**

PLÁN UDRŽATEĽNEJ MOBILITY FUNKČNÉHO ÚZEMIA MESTA BANSKÁ BYSTRICA

Od jari je v platnosti Plán udržateľnej mobility, ktorému predchádzalo prerokovanie na spojenej Komisii mestského zastupiteľstva pre dopravu a bezpečnosť a Komisii mestského zastupiteľstva pre životné prostredie. Plán udržateľnej mobility funkčného krajského mesta Banská Bystrica (ďalej len PUMM) je strategickým dokumentom, s prvkami územného generelu dopravy miestnej úrovne. Bude podkladom pre čerpanie finančných prostriedkov európskych štrukturálnych a investičných fondov, ako aj podkladom pre spracovanie štúdií, stratégií, územných plánov, územnoplánovacích podkladov a plánov dopravnej obslužnosti, či iných obdobných dokumentov. PUMM je strategickým dokumentom a je predmetom posudzovania podľa príslušných ustanovení zákona č. 24/2006 Z.z., o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, v znení neskorších predpisov. PUMM je založený na princípoch udržateľného rozvoja, pričom jeho hlavným cieľom je nájsť riešenie plánovania a organizácie dopravy, ktoré vedie k dlhodobému zlepšovaniu negatívnych dopadov na znečistenie ovzdušia, hladiny hluku, fragmentácie a ohrozenia ekosystémov, a zároveň ku zvýšeniu bezpečnosti dopravy a zaisteniu dostupnosti pre všetky skupiny obyvateľstva, ktoré by neobmedzovalo mobilitu a prístup ku príležitostiam.

Prístup PUMM-u je medziodborový, snaží sa mesto opísať z hľadísk, ktoré sú dopravou prepojené alebo ovplyvnené. Cieľom PUMM-u je tiež previazať sektory a stratégie, ktoré sa, hoci len okrajovo, týkajú mobility. Komplexné spracovanie PUMM-u ako strategického materiálu sa realizovalo v časovom horizonte od roku 2021, s postupným spracovávaním, konzultáciami, komunikáciou s verejnosťou, dotknutými orgánmi, preverovaním si všetkých dostupných údajov, podkladov a pod. Proces SEA v zmysle zákona č. 24/2006 Z.z., o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, v znení neskorších predpisov bol realizovaný Okresným úradom v Banskej Bystrici - Odbor starostlivosti o životné prostredie. Plán udržateľnej mobility funkčného územia mesta Banská Bystrica pozostáva z nasledovných častí: Zber dát, Prieskumy, Dopravný model, Analýza, Návrhová časť, Plán dopravnej obslužnosti, a Plán implementácie a monitorovania PUM. Poslednou časťou je Strategické environmentálne hodnotenie (SEA). Súčasťou PUM je Plán dopravnej obslužnosti mesta Banská Bystrica.

V rámci ekologickej dopravy sa mesto Banská Bystrica zameriava aj na budovanie cyklotrás, pričom sa zrealizovala cyklotráska na Zvolenskej ceste. Príbežne sa však pracuje na prepojení

všetkých sídlisk s centrom mesta cyklotrasami, kde na dva úseky už bola odovzdaná projektová dokumentácia. Z hľadiska financovania sa mesto Banská Bystrica orientuje na získavanie mimorozpočtových zdrojov. Potvrdené je získanie mimorozpočtových zdrojov na tri úseky cyklotrás, konkrétne v Sásovej, prepojenie centra mesta s Rudlovskou cestou, vrátane a taktiež viacero vetiev cyklotrás na Fončorde.

- **OCHRANA OVZDUŠIA**

Mesto spolupracuje so Slovenskou agentúrou životného prostredia (SAŽP), Okresným úradom v Banskej bystrici, Úradom Banskobystrického samosprávneho kraja (BBSK) na projekte LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia.

Na úseku ochrany ovzdušia v dôsledku legislatívnej zmeny bolo k 1.1.2024 prijaté nové VZN č. 10/2023 o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia za prevádzkovanie malých zdrojov znečisťovania ovzdušia na území mesta. Určenie výšky základných poplatkov je legislatívne presne stanovené a to pre 6 vybraných kategórií malých zdrojov znečisťovania ovzdušia. Cieľom prijatia VZN je motivovať prevádzkovateľov pre ovzdušie najškodlivejších technológií a procesov na prehodnotenie a následnú zmenu spôsobu vykurovania objektov alebo zmenu výrobnú / prevádzkovú technológiu.

Mesto okrem spomínaných projektov podporuje:

- Ekologické vozidlá MHD „čisté trolejbusy“ – bezemisný pohon
- Modernizáciu cestných komunikácií
- Revitalizáciu 13 križovatiek
- Inteligentné verejné osvetlenie – spracováva sa projekt verejného osvetlenia po celom území mesta, pričom vytipovaná na najbližšiu rekonštrukciu je Fončorda (prekládka káblov, prvky SMART riešení)
- Vytvorenie miest pre nabíjanie elektromobilov
- Snahu zmluvne zaviazat' spoločnosti ako sú Máriaus Pedersen, MIS, na proces výmeny vozového parku v obslužných činnostiach v odpadovom hospodárstve a údržbe komunikácii
- Zníženie prašnosti a zlepšenie kvality ovzdušia - záväzok častejšie polievanie letných mesiacoch a zametanie pre zníženie prachových častíc
- Rekonštrukciu autobusových zastávok a chodníkov.

- **OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY**

DOKUMENT STAROSTLIVOSTI O DREVINY MESTA BANSKÁ BYSTRICA.

Dokument starostlivosti o dreviny mesta Banská Bystrica (DSoD) I. etapa a II. etapa sú spracované a zverejnené na stránke mesta Banská Bystrica. Ide o mapovanie stromov. Aktuálne prebieha zmapovanie stromov odborným tímom úspešného projektanta, aby vedeli identifikovať potrebné zásahy a navrhnúť ďalšie opatrenia a celkovú revitalizáciu zelene v zmysle moderných postupov pre obnovu zelene v parkoch v intraviláne mesta.

MENEŽMENT KOSENIA

Už piaty rok aplikuje ZAaRES prístup pri kosbách v rámci prírode blízkeho koseniu. Reaguje tak na zmenu klímy, ktorá sa prejavuje zvýšenými priemernými teplotami vzduchu a výkyvmi počasia. V súčasnosti je u nás v Banskej Bystrici dlhšie obdobie sucha len s krátkodobými nízko intenzívnymi zrážkami. Preto sa musí klásť čoraz väčší dôraz na zadržiavanie a lepšie využívanie vody a pristúpiť napríklad aj k zmene manažmentu kosenia na vybraných plochách. Premyslenejšou a prírode blízkou údržbou zelene sa dosahuje znížená prašnosť, zlepšuje sa ochladzovanie priestoru i ochranu rastlín a živočíchov. Práve na plochách s nižšou frekvenciou kosenia sa podporuje zvyšovanie biodiverzity, ktorá bola tohto roku zvýraznená aj dosevom semien lúčnych kvetov na vybraných lokalitách.

- **POLNOHOSPODÁRSTVO, LESNÉ HOSPODÁRSTVO** (prímestské lesy, lesoparky)

AKTIVITY MESTSKEJ SPOLOČNOSTI MESTSKÉ LESY BANSKÁ BYSTRICA S.R.O.

Počas celého obdobia od 01.06.2024 sa zamestnanci Mestských lesov Banská Bystrica s.r.o. intenzívne venovali lesnej pedagogike. Rozbehla sa spolupráca so ZŠ Sitnianska, ktorú lesníci viackrát navštívili s programom výučby o lese. Taktiež úspešne pokračuje spolupráca s Lesným klubom mravenisko, ZŠ Harmanec, pripravuje sa memorandum o spolupráci so ZŠ Pieninská. S viacerými základnými školami sa uskutočnili vychádzky do lesa, taktiež aj napr. s MŠ Š. Moyzesa. Uskutočnila sa aj prednáška pre Slovenský červený kríž a Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene. Z aktivít lesnej pedagogiky išlo od júna o nasledovné činnosti a aktivity.

Dňa 3.6.2024 zorganizovali Mestské lesy Banská Bystrica program v lese pre ZŠ Harmanec pri príležitosti Medzinárodného dňa detí. Počas dňa spolu vysadili 200 stromčekov.

Dňa 4.6.2024 sa uskutočnilo zalesňovanie v Laskomerskej doline so zástupcami Mesta Banská Bystrica a žiakmi ZŠ Moskovská, ktorí vysadili 450 stromčekov.

Dňa 12.6.2024 navštívili Mestské lesy Banská Bystrica v rámci výučby študenti Vysokej školy obnoviteľných zdrojov v Eberswalde (HNEE), Spolková krajina Bradenbursko, ktorým zamestnanci mestských lesov pripravili celodenný odborný program.

Dňa 14.6.2024 bolo podpísané Memorandum o spolupráci medzi Mestskými lesmi Banská Bystrica a ZŠ Pieninská v oblasti lesnej pedagogiky.

Dňa 21.6.2024 sa zúčastnili vychádzky v lese a návštevy vodného žľabu Rakytovo spojenej s aktivitami lesnej pedagogiky žiaci 2. ročníka ZŠ Pieninská.

Dňa 24.6.2024 sa zúčastnili podobnej vychádzky v lese a návštevy vodného žľabu Rakytovo spojenej s aktivitami lesnej pedagogiky žiaci 6. ročníka ZŠ Pieninská. Taktiež sa žiaci zúčastnili aktivít lesnej pedagogiky v Laskomerskej doline (9. ročník ZŠ Pieninská), ktorí sa oboznámili so starostlivosťou o stromčeky v lese po výsadbe, údržbou ciest a náučného chodníka.

Dňa 8.10.2024 navštívili zamestnanci Materskú školu Speak, kde pripravili škôlkarom program s aktivitami lesnej pedagogiky.

Dňa 9.10.2024 sa v rámci projektu „Lesu zdar!“, ktorý je pod gesciou Národného lesníckeho centra vo Zvolene, konali aktivity lesnej pedagogiky pri vodnom žľabe v Rakytove so študentami Gymnázia Štefana Moyzesa v Banskej Bystrici.

V dňoch 15.10. a 17.10.2024 sa konali v rámci výučby hlavné cvičenia študentov Technickej univerzity vo Zvolene na území Mestských lesov Banská Bystrica s odborným doprovodom a výkladom zamestnancov mestských lesov.

Z ďalších aktivít, okrem lesnej pedagogiky išlo najmä o tieto činnosti Mestských lesov Banská Bystrica.

Počas letného obdobia Mestské lesy Banská Bystrica pokosili 16,4 hektára vzácných horských lúk, čím prispeli k ich udržiavaniu a zachovaniu vzácných druhov rastlín vyskytujúcich sa v takýchto lúčnych spoločenstvách. Seno vyrobené z lúk bude použité na zimné prikrmovanie zveri počas obdobia potravinovej núdze.

Dňa 13.7.2024 sa zamestnanci Mestských lesov aktívne zúčastnili celoslovenského podujatia Deň stromu 2024 v Topoľčiankach.

Dňa 22.8.2024 sa zamestnanci Mestských lesov Banská Bystrica zúčastnili tradičného kosenia mokrade v Laskomerskej doline.

V septembri 2024 sa Mestské lesy Banská Bystrica s.r.o. stali členmi Rady PEFC Slovensko. PEFC je medzinárodná organizácia, ktorá prostredníctvom podpory trvalo udržateľného obhospodarovania lesov zabezpečuje v celom dodávateľskom reťazci lesných produktov, že drevo a nedrevné produkty lesa sú produkované za dodržiavania najvyšších ekologických, sociálnych a etických štandardov. V súčasnosti pôsobí PEFC v 40 krajinách sveta na rozlohe 295 mil. ha.

Dňa 7.9.2024 usporiadali Mestské lesy Banská Bystrica Svätohubertskú svätú omšu pri kaplnke svätého Huberta na bývalej lesnej škôlke Tajchy za účasti širokej verejnosti.

Mestské lesy sa chcú aktívne podieľať aj na chode Národného parku Veľká Fatra, ktorého časť je na území banskobystrických lesov. Dňa 10.9.2024 bol za predsedu Rady národného parku Veľká Fatra zvolený zástupca Mesta Banská Bystrica a Mestských lesov Banská Bystrica Jozef Jankov.

Dňa 12.9.2024 navštívili Mestské lesy Banská Bystrica zástupcovia Kabale University v Ugande: Wilson Bamwerinde – dekan Faculty of Agriculture and Environmental Sciences a Adonia Bintoora – učiteľ, bývalý zamestnanec štátnej ochrany prírody a riaditeľ národného parku. Zaujímali sa o prírodu blízke hospodárenie na našom území, ako aj o protieróziu ochranu pôdy.

Dňa 3.10. až 5.10.2024 navštívili Mestské lesy Banská Bystrica zástupcovia partnerského mesta a partnerskej organizácie Mestské lesy Hradec Králové. Témou návštevy bola výmena skúsenosti s trvalo udržateľnými a prírode blízkymi spôsobmi hospodárenia v lesoch.

Počas jesenného obdobia bola vykonaná ochrana mladých lesných porastov proti zveri – ochrana terminálov stromčekov proti odhryzu repelentami alebo ovčou vlnou na ploche 33 hektárov.

Mestské lesy Banská Bystrica boli aj v tomto období pozitívne prezentované v médiách, napr. RTVS – Slovensko v obrazoch, RTVS – Na zelenej adrese, RTVS – Televíkend, JOJ – Na chalupe, Slovenský rozhlas, Rádio Lumen a pod.

• **CHOV ZVIERAT A DERATIZÁCIA**

V Banskobystrickej Karanténnej stanici pre spoločenské zvieratá (Zvolen, Unionka 17), bolo prijatých počas zimy pre chladné počasie viacero opatrení, stanica má prevažne exteriérové voliéry a v zimných mesiacoch sa pravidelne zateplujú, hlavne drevitou vlnou.

V karanténnej stanici, ktorá sa nachádza vo zvolenskej časti Balkán, je v súčasnosti 55 psov. V uplynulom roku si záujemcovia adoptovali 32 zvierat. Momentálne sa realizovalo mikulášske venčenia psíkov a taktiež sa využili projekty s rôznymi obchodnými spoločnosťami, ktoré rozvíjajú svoje dobrovoľnícke aktivity priamo v spolupráci s karanténou stanicou. Ide o finančnú podporu, materiálnu, ale aj organizovanie rôznych akcií a verejných zbierok na podporu zvieratiek v útulkoch.

Od pondelka 23. septembra do 6. decembra 2024 sa na území Banskej Bystrice realizovala aj pravidelná jesenná celomestská deratizácia za účelom eliminovania výskytu živočíšnych škodcov. Po potvrdení prítomnosti hlodavcov na verejnom priestranstve, vykonala samospráva zásahy na plochách vo svojom vlastníctve. Celomestská deratizácia je však účinná len vtedy, keď sa do nej zapoja aj všetci majitelia a správcovia inžinierskych sietí, právnické osoby, správcovia bytových domov, ale aj majitelia rodinných domov. Mesto ich preto vyzvalo, aby sa pridali. Aktivity v oblasti regulácie škodcov koordinovala pracovná skupina, ktorá je zložená zo zástupcov mesta, deratizačných firiem, odborníkov v oblasti riadenia, vykonávania a kontroly deratizácie, správcov kanalizačných sietí a podľa potreby aj zástupcov bytových samospráv. Cieľom bolo vyhodnocovať výskyt hlodavcov v meste na základe vlastného zistenia, alebo získaných podnetov od obyvateľov. Dôležité je, aby oznamovateľ nahlásil presnú lokalitu výskytu, najlepšie aj s umiestnením nôr, aby bola deratizácia čo najefektívnejšia.

• **ZELENÉ A OBEHOVÉ HOSPODÁRSTVO**

Prostredníctvom Oddelenia odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev, Mesto realizuje, resp. podieľa sa na aktivitách, informačných kampaniach a osvetovej činnosti v oblasti obehového hospodárstva, dlhodobo sa usiluje sa o aktívne uplatňovanie vhodnej environmentálnej politiky.

Jeseň tradične patrila mobilnému zberu nebezpečného odpadu, kedy sa pravidelne odvezie od obyvateľov niekoľko ton odpadu, za týmto zberom nasledovalo jesenné kolo zberu biologicky rozložiteľného odpadu zo záhrad ide o jesennú variantu akcie „**Za krajšie mesto**“ kde sa tento rok na jar vyzbieralo 210 t odpadu. Jesenné kolo vyhodnotené ešte nie je, ukončené bolo 27.10.2024, no odpadu býva menej. Na jeseň sa konalo aj niekoľko akcií kde sa o čistotu

a odvoz odpadu v meste staral náš zmluvný partner Marius Pedersen, a.s. a obyvatelia, tak s akciou, ako aj s čistotou v meste boli spokojní. Po úspešných akciách ku koncu 1. polovice roku 2024 ako čistenie Podlavických výmoľov, ktoré mesto organizovalo spoločne so zmluvným partnerom spol. DETOX s.r.o., či výsadba stromčekov okolo stojísk polopodzemných kontajnerov v mestských častiach Radvaň, Kráľová spoločne so spol. Marius Pedersen, a.s. prišiel dovolenkový a prázdninový čas, kedy mesto pokračovalo vo zveľaďovaní svojho životného prostredia. Okrem doposiaľ 15 ks v tomto roku odstránených čiernych skládok, ktoré aj vďaka Banskobystrickému okrásľovaciemu a ochrannému spolku pána Bálleka sa podarilo z územia mesta odstrániť, sa každodenne podieľa na čistote mesta zmluvný partner Marius Pedersen, a.s. a tým eliminujú menšie čierne skládky, ktoré obyvateľ ani nepostrehne, že zmizli. Nad rámec zákonných povinností je v meste každý mesiac organizovaný zber objemného odpadu, týmto úkonom bolo z ulíc mesta Banská Bystrica v 1. polovici tohto roku odstráneného 500 t tohto odpadu.

Odvoz a zneškodňovanie odpadu prebehlo bez problémov aj počas veľkých spoločenských a kultúrnych akcií, ktoré sa konali na území mesta najmä koncom leta, teda 80. výročie osláv SNP, Deň kroja, či Radvanský jarmok.

Pred sviatkami Všetkých svätých sa realizovala výzva občanom používať živé kvety na cintorínoch. Zároveň sa posilnil zber umiestňovaním veľkoobjemových kontajnerov na cintorínoch, doplnili sa nádoby na triedený zber, aby mali obyvatelia zabezpečený odvoz plastového odpadu ale aj biologicky rozložiteľného odpadu. Celé sviatky bol posilnený odvoz odpadov z cintorínov a týmto chceme poďakovať obyvateľom k osvojeniu si odporúčenia nevyužívať plastové kytice na uctenie si svojich blízkych počas sviatkov.

S našim dodávateľom služby zberu a zneškodňovania odpadov sme sa podieľali na propagácii akcie „za papier stromček“, teda motivovať občanov, aby triedený zber papiera využili spôsobom jeho odovzdania zberovej spoločnosti, za čo dostali malý stromček vhodný na výsadbu.

S cieľom priniesť modernú, estetickú a efektívnu zmenu v oblasti zberu komunálneho odpadu, sa pokračuje s projektami budovania polo podzemných kontajnerov vo vytypovaných mestských častiach. Jeden polo podzemný kontajner nahradí zberovou kapacitou šesť bežných kontajnerov, dochádza v ňom k vyššiemu zhutneniu odpadu. Nie je potrebné teda v daných lokalitách taký počet stojísk pôvodných nádob na komunálne odpady (každé z týchto stojísk predstavuje aj prvok znečistenia a celkového estetického rázu sídliska), čo otvorilo priestor pre využitie stojísk a ich transformáciu na parkovacie miesta. Momentálne sa pracuje na obstarávaní projekčnej a inžinierskej činnosti na vybudovanie polopodzemných kontajnerov v Podlaviciach a na uliciach Severná, Bakossova.

Pre zabezpečenie triedenia a odvozu komunálneho odpadu z materských škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta boli oslovení riaditelia týchto zariadení. Do triedeného zberu komunálnych odpadov sa zapojili všetky z oslovených materských škôl a pre potreby zabezpečenia triedeného zberu boli dodávateľskou spoločnosťou Marius Pedersen, a.s. pristavené nádoby. Prerokovanie nárokov na zabezpečenie druhov a počtu nádob bolo vykonávané osobne pracovníkom oddelenia odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev spolu s edukačným usmernením ako správne triediť odpad.

• ÚZEMNÉ PLÁNOVANIE

Pracuje sa na aktualizácii a príprave viacerých dokumentov v oblasti územného plánovania. Pre účinnú ochranu a podporu životného prostredia je potrebné dobré nastavenie, aktuálnosť a efektívna vymožitelnosť dokumentácií. Ide najmä o územný plán, ale tiež o Miestny územný systém ekologickej stability, Generel zelene, Dokument starostlivosti o dreviny mesta Banská Bystrica, Klimatickú stratégiu (akčný plán pre adaptáciu a mitigáciu) a ďalšie. Prebehli verejné diskusie k štúdiám všetkých siedmich projektov Zelených sídlisk a aj na ich základe odborníci navrhujú prvky zelenej a modrej infraštruktúry na podporu biodiverzity a kvality životného prostredia.

Z hľadiska procesu zmien územného plánu je aktuálne v procese obstaranie Zmien a doplnkov územného plánu Mesta Banská Bystrica č. 8, k čomu prebehlo pripomienkovanie, prerokovanie a v súčasnosti sa čaká na schválenie Mestským zastupiteľstvom na júnovom zasadnutí. Prebehol výber na zhotoviteľa dokumentácie Zmeny a doplnky územného plánu Mesta Banská Bystrica č. 9, ktorých riešením budú sumarizované podnety od roku 2016 po rok 2022. Zmluvy so zhotoviteľom bola podpísaná a zverejnená v januári 2024. Prebieha komunikácia so zhotoviteľom o príprave dokumentácie. Zároveň došlo k potrebe ďalších zmien a doplnkov územného plánu Mesta Banská Bystrica č. 10.

Zmeny a doplnky územného plánu centrálnej mestskej zóny Slovenka – juh boli spracované a v súčasnosti prebehlo ich pripomienkovanie a momentálne sa pripomienky vyhodnocujú. Zároveň sa plánuje aj spracovanie Zmien a doplnkov územného plánu centrálnej mestskej zóny Slovenka – sever, západ.

V priebehu uplynulého obdobia vznikla potreba plánovania obstarania ďalších zmien a doplnkov centrálnej mestskej zóny a to:

- Zmeny a doplnky územného plánu centrálnej mestskej zóny B.Bystrica, BLOK VII. – Kollárova ulica, Zmeny a doplnky č. 2
- Zmeny a doplnky územného plánu centrálnej mestskej zóny B.Bystrica, Blok č. X, Zmeny a doplnky č. 2
- Zmeny a doplnky územného plánu centrálnej mestskej zóny B.Bystrica, časť Hušták - Belveder, Zmeny a doplnky č.2, časť funkčnej zóny B
- Zmeny a doplnky územného plánu centrálnej mestskej zóny B.Bystrica, Námestie Ľudovíta Štúra – Zmeny a doplnky č.2
- Zmeny a doplnky územného plánu centrálnej mestskej zóny B.Bystrica, časť Hušták - Belveder, Zmeny a doplnky č.2, časť funkčnej zóny G.

- **INVESTIČNÁ ČINNOSŤ** (posudzovanie vplyvov činností na životné prostredie - EIA)

Zhrnutie posudzovania vplyvov činností na životné prostredie (EIA)

Dátum prijatia na MsÚ	Dátum doručenia na OŽP	Doba vyvesenia/stanoviska	Názov	Poznámka	Katastr. územie /problematika
18.12.2023	21.12.2023	21 dní	Polyfunkčný súbor FLORA	Výstavba nových bytových a polyfunkčných objektov	k.ú. Radvaň, k.ú. Banská Bystrica - časť pôvodného areálu ZAaRES
21.12.2023	22.12.2023	10 dní	Modernizácia biatlonového areálu Králiky	Rekonštrukcia športového areálu	k.ú. Radvaň
10.01.2024	12.01.2024	21 dní	VAZ Badín - Kečka - výmena technológie	Výmena technológie obaľovačky	parc. KN-C č. 860/1 (KN-E 274/1), KN-C č. 861/1 (KN-E 274/1) k.ú. Kremnička
23.01.2024	25.01.2024	10 dní	Rekonštrukcia a dostavba areálu Fakultnej nemocnice s poliklinikou F.D.R. - Heliport	Vybudovanie nového Heliportu	parc. KN-C č. 2590/10, 2590/13 k.ú. Banská Bystrica
12.02.2024	14.02.2024	10 dní	I/14 Harmanec - rekonštrukcia mosta ev.č. 14-001	Rekonštrukcia mosta Uľanka smer Harmanec	parc. KN-C č. 435 a KN-E č. 927/4, 2067, 927/11, 927/13, 20/1, 18/1 a 2078 k.ú. Uľanka
27.02.2024	29.02.2024	21 dní	Polyfunkčný areál Banská Bystrica - severná lokalita, 1. etapa (Belveder)	Vybudovanie polyfunkčného areálu v lokalite Belveder	k.ú. Banská Bystrica
21.03.2024	26.03.2024	10 dní	Administratívno-skladovací areál firmy DETOX - Nádrže na kvapalné odpady KVAPKA3	Nové nádrže na nebezpečné kvapalné odpady	parc. KN-C č. 3393/86 k.ú. Radvaň
28.03.2024	29.03.2024	15 dní	PHSR obce Slovenská Ľupča 2024-2033 (aktualizácia)	Strategický dokument	Slovenská Ľupča

19.04.2023	22.04.2024	15 dní	PHSR obce Špania Dolina 2024-2033 (aktualizácia)	Strategický dokument	Špania Dolina
22.05.2024	22.05.2024	21 dní	Zhodnocovanie odpadov mobilným zariadením KOMATSU a Mc Closkey Banská Bystrica	Mobilné zariadenie na zhodnocovaní e stavebných odpadov	parc. KN-C č. 3312/23, 3312/3 k.ú. Radvaň
14.06.2024	17.06.2024	21 dní	Zámer navrhovanej činnosti - Zelené sídliská lokalita Mládežnícka - Družby - Okružná	Mestom riešená revitalizácia sídliska Mládežnícka - Družby - Okružná	k.ú. Radvaň
22.07.2024	23.07.2024	21 dní	Zámer navrhovanej činnosti Graniar Vision Residence	Obytný súbor - 4 bytové domy a 1 polyfunkčný objekt	KN-C č. 2490/48, 2490/47, 2394/390, KN-E 1-2000, 1-2001, 1-2002, 4-1681, 1-2004 k.ú. Banská Bystrica
3.10.2024	04.10.2024	21 dní	Zámer navrhovanej činnosti - Banská Bystrica - integrované bezpečnostné centrum (IBC) a hasičská stanica (HS) - výstavba objektov	Prestavba pôvodného vojenského objektu na areál integrovaného záchranného systému a HZZ	KN-C č. 3331/6, 3331/7, 3331/8, 3331/10 - 19, 3331/23, 3331/24, 3331/25, 3331/26, 3331/31, 3331/33, 3331/45, 3331/50, 3331/52 k.ú. Radvaň

- **INFORMÁCIE O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA, OSVETOVÁ ČINNOSŤ, SPOLUPRÁCA**

Na stránke www.visitbanskabystrica.sk, ktorú spravuje mesto Banská Bystrica sú pravidelne zverejňované aktuálne informácie v sekcii Novinky a propagované náučné chodníky, turistické trasy a cyklotrasy.

Plagáty sa zverejňujú v elektronických KIOSKOCH, webových stránkach mesta, facebookových stránkach. Mesto má dohodu s viacerými portálmi, kde sa propagujú zaujímavosti a novinky z každej oblasti – Cestovný informátor, Lexikón, Cyklotoulky atď.

V rámci programovej činnosti sa organizujú tvorivé dielne k aktuálnym témam v spolupráci so š.p. LESY SR a Mestskými lesmi Banská Bystrica s.r.o.

Počas jari a začiatkom leta 2024 ZAaRES spracoval edukatívne video o edukácii a používaní prírodných materiálov na cintorínoch a taktiež inštruktážne video o spôsobe podania podnetov k možným výrubom drevín.

AKTIVITY ŠKÔL

V oblasti ochrany životného prostredia sa na základných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta, ale aj neverejných zriaďovateľov, prebieha viacero projektov.

Každá z 11 základných škôl zriadených mestom Banská Bystrica rozvíja environmentálnu výchovu a zdravú výživu prostredníctvom rôznych projektov a predmetov uplatňovaných na školách. Sú to napríklad projekty a predmety ako Škola podporujúca zdravie, Viem čo zjem, Bez prírody by to nešlo, Eduga, Plán Bee for biodiversity, Recyklo hry, Zelená škola, Štyri ročné obdobia, TTT (triediš, triedim, triedime), Bionika – príroda na to prišla sama, Včelí plán pre biodiverzitu, Delesun (Detská lesnícka univerzita), Deň zdravej výživy, Deň Zeme, Svetový deň vody, Voda základ života, Turistický krúžok, Envirofilm a vodíkové auto, Deň zvierat, Beseda so včelárom, Klíčenie semien – projekt, Zber papiera, Svetový deň bez tabaku, Voda v prírode - Deň vody v škole, Mórius Pedersen - Triedenie odpadu - ekologický projekt, "Eko-kalendár, Bio-enviro, Baterky na správnom mieste, Eko Alarm – Modul 1 a Modul 2, Včielka Ejka, Ochrana lesov, Mladý botanik, Príroda učebňou, učebňa v prírode, Tajomstvo ríše zvierat, projekty Svetový deň výživy, Svetový deň zvierat, More, aktivity zamerané na zvieratká, Voda v rukách človeka, Erasmusday: Zelená turistika, Zelené ŠKD, Kto rastie v parku, Eko vrecká, Deň slnka, Svetový deň zdravia, Požičaná planéta III. časť, Školské mlieko, Stromček pre vtáčiky, Zdravá škola, Zdravie na tanieri – žijeme zdravo, Trieda pod oblohou, Náučný chodník Strom života, Our environment, Školy v oute 2024, E-twinning, Zatoč s odpadom – klimatizuj sa, Separácia odpadu, Rovesnícke učenie, Zachráňme strom, Naučme deti kompostovať, Zbieranie batérie so Šmudlom, Power batery, Elektroodpad – dopad, ktorý poukazuje na životný cyklus elektrospotrebičov od ich výroby cez každodenné používanie až po likvidáciu. Ďalšími projektami sú napríklad S Velkou Bystřicou, Ako učiť o zmene klímy, Naša škola si s ekológiou sadne, Miesto kde žijem, 200 ton z lesa von, Svetové dni s EKO, Jesenný swap, Enviráčik a iné. Mnohé školy boli zároveň zapojené do medzinárodných projektov so školami v Českej republike, Francúzsku, či Nemecku. Taktiež boli úspešne v niektorých projektoch a získali podporu z mimorozpočtových zdrojov v tejto problematike a často využívali aj formy projektov cez európsky nástroj Erasmus. Niektoré školy sa zúčastnili exkurzií, ako napríklad do Energolandu v Mochovciach, alebo boli účastné na Noci výskumníkov. ZŠ Pieninská bola na exkurzii v ZŠ s MŠ Maximilána Hella v Štiavnických Baniach, s ktorou nadviazala spoluprácu ZŠ Pieninská. Organizovala tiež druhý ročník akcie Planéta Zem sa usmieva.

Program **Zelená škola** je najčastejšie využívaným programom v školách. Projekt sa zameriava na hľadanie cesty zmeny, ktorá povedie k zdravšej, "zelenšej" a aktívnejšej škole i spoločnosti. O problematike životného prostredia nestačí len získavať vedomosti, ale je zároveň nevyhnutné snažiť sa zmeniť naše konanie. Urobiť zmenu, ktorú je vidieť a cítiť. Zelená škola podporuje tímovú prácu a pomáha vytvárať spoločnú víziu školy, ktorá rešpektuje a prakticky chráni životné prostredie. Počas celého certifikačného procesu je škola sprevádzaná a usmerňovaná regionálnym centrom a konzultantom, ktorý ju zároveň hodnotí. Regionálne centrum pravidelne organizuje vzdelávacie podujatia pre konzultantov a koordinátorov Zelených škôl. Školy, ktorým sa podarí úspešne zrealizovať všetkých sedem krokov, získajú na konci certifikačného obdobia medzinárodný titul - certifikát „Zelená škola“ a vlajku Eco-Schools. Za

čiastočné splnenie podmienok si školy z certifikačnej slávnosti odnesú diplom „Na ceste k Zelenej škole“ a o vlajku Eco-Schools sa môžu uchádzať v nasledujúcich školských rokoch. Certifikát alebo diplom sa udeľuje vždy na jeden kalendárny rok, preto je potrebné jeho platnosť na ďalšie obdobie obhájiť. Na základe medzinárodného štandardu siedmich krokov je certifikát Zelená škola značkou kvality environmentálneho vzdelávania a manažmentu na školách. Vlajka a certifikát symbolizuje to isté na Novom Zélande, v Brazílii, vo Fínsku či u nás na Slovensku.

Tiež **materské školy** sa zapájajú do rôznych projektov a vedú deti k pozitívnemu prístupu k životnému prostrediu a zdravému životnému štýlu. Materské školy realizujú v rámci svojich školských vzdelávacích programov rôzne externé či interné projekty v oblasti environmentálnej výchovy. Cieľom výchovno-vzdelávacej činnosti v materských školách je teda aj budovanie pozitívneho vzťahu detí k prírode, k zdravému životnému štýlu. Dôraz je kladený na rozvoj prírodovednej gramotnosti, ekologickej gramotnosti, na efektívne využívanie edukačných aktivít aplikovaných pri pobyte detí vonku formou outdoorového vyučovania.

V oblasti environmentálnej výchovy materské školy aktívne spolupracujú so Slovenskou agentúrou životného prostredia, s Univerzitou Mateja Bela, s Lesmi Slovenskej republiky, so Štátnou ochranou prírody SR, s Tihányiovským kaštieľom, s neziskovou organizáciou Živica, s Ekocentrom Malá liška, so SOŠ Pod Bánošom v oblasti spoznávania života včiel.

Deti sa aktívne zapájajú do zberu elektroodpadu, papiera a gaštanov, zapájajú sa do aktivít v rámci Dňa stromu, Dňa Zeme, Dňa vody. Počas celého roka sa deti starajú o bylinkovú záhradu, o políčka, v inštalovaných hmyzích domčekoch v areáloch škôl poznávajú a pozorujú hmyz, lúčne kvety, stromy, vývin motýľa, sadia a množia odrezky, počas zimného obdobia prikrmujú vtáky vyrábajú domčeky pre ježkov. V mnohých materských školách sú vybudované náučné chodníky, vyvýšené záhony. Počas pravidelných vychádzok do prírody zbierajú rôzne prírodné materiály, ktoré využívajú pri tvorení a vyrábaní herbárov. Deti sa aktívne venujú problematike separácie odpadu, realizujú aktivity zamerané na trvalo udržateľný rozvoj a recykláciu odpadu.

V rámci projektu Adaptácia na zmenu klímy boli po areáloch MŠ Družby 3 a MŠ Šalgotarjárska 5, vybudované dažďové záhrady aj ďalších troch materských školách a to na MŠ Tuská 25, MŠ Nová 2 a MŠ Jilemnického 8. MŠ Profesora Sáru 3 a MŠ Na Starej tehelni 7 získali medzinárodný certifikát Zelená škola a vlajku Eco-Schools za zníženie uhlíkovej stopy a za úspešnú realizáciu medzinárodnej metodiky 7 krokov participatívnym spôsobom. MŠ Tatranská 63 získala medzinárodný certifikát Zelená ochrana prírody. V rámci tohto programu rozvíjajú u detí tvorivé a kritické myslenie, prostredníctvom praktickej a holistickej environmentálnej výchovy nachádzajú súvislosti a hlbšie porozumenie vzájomnými väzbami medzi človekom a prírodou. Prostredníctvom aktívnej vzájomnej spolupráce jednotlivých inštitúcií sa zvýšila úroveň vzdelávacieho procesu, deti získali potrebné kompetencie a rozvíjali si svoje zručnosti v oblasti environmentu. MŠ Karpatská 3 získala prostredníctvom občianskeho združenia Srdiečko grant od spoločnosti Veolia na odvodnenie časti školského areálu a zatrávnenie plochy. Vo viacerých materských školách boli budované náučné chodníky a informačné tabule zamerané na ekológiu.

Materské školy realizujú v rámci svojich školských vzdelávacích programov externé aj interné projekty v oblasti environmentálnej výchovy. Informácie o týchto projektoch sú spracované v tabuľke.

MŠ / adresa	Interné projekty v rámci environmentálnej výchovy
9. mája 26	„Zelená edukácia v MŠ“, „Centrum zdravia“
29. augusta 14	„Škola podporujúca zdravie“
Buková 22	„Projekt ŠMUDLO“
Cesta k nemocnici 37	„Zeleninkové šialenstvo“
Družby 3	„Škola podporujúca zdravie“
Horná 22	„Škola podporujúca zdravie“, „Adamko hravo – zdravo“, „Prečo vlk šušlal“, „Projekt ŠMUDLO“
Hronská 18	„Škola podporujúca zdravie“
Jakubská cesta 77	„Zdravulienka“
Jilemnického 8	„Environmentálna výchova“
Karpatská 3	„Recyklohry“
Lazovná 32	„Zdravienkine dobrodružstvá“, „Projekt ŠMUDLO“
Magurská 14	„Environmentálna výchova“, „Zelená škola“
Na Starej tehelni 7	„Zelená škola“
Odbojárov 9	„Za krajšie mesto“
Profesora Sáru 3	„Zelená škola“
Radvanská 26	„Sedmokráska“, „Babičkina záhradka“, „Zober ma von“, „Projekt ŠMUDLO“
Radvanská 28	„Environmentálna výchova“, „Zdravienkine dobrodružstvá“, „Ekoprojekt“
Sásovská cesta 21	„Kamaráti s prírodou“, „Doktor príroda a planéta Zem“, „Projekt ŠMUDLO“
Strážovská 3	„Učenie o lese“, „Zasad' si svoju rastlinku“, „Zážitkové laboratórium“
Šalgotariánska 5	„Separovanie odpadu“, „Bylinková záhrada“
Tatranská 63	„Zelená škola“, „Projekt ŠMUDLO“

Tulská 25	„Priateľ prírody“, „Projekt ŠMUDLO“
ZŠ s MŠ Bakossova 5	„Projekt ŠMUDLO“

OTVORENÉ VLÁDNUTIE NA MIESTNEJ ÚROVNI V BANSKEJ BYSTRICI V OBLASTI PRICIPÁCIE NA TVORBE VEREJNÝCH PRIESTOROV

V súčasnosti sa čoraz viac potvrdzuje, že obyvatelia a občianske iniciatívy, ktoré v meste fungujú, sú dôležitými partnermi a veľkou pomocou samosprávy pri zvládaní adaptácie sa na klimatickú krízu. Angažovanosť obyvateľov a zdroje, ktorými disponujú, môžu redukovať niektoré nedostatky zdrojov a kapacít samospráv pri riešení klimatickej krízy. Obyvatelia môžu flexibilne a efektívne prijímať a realizovať rôzne adaptačné opatrenia priamo vo svojich obydliach, v ich blízkosti, na sídliskách, alebo kdekoľvek v meste žijú. Napríklad môžu zadržiavať vodu, sadiť stromy, kríky a kvety, stavať vtáčie búdky, krmidlá aj hmyzie hotely, vysievať lúčne zmesi, či ponechávať plochy trávniká nepokosené. Všetky tieto opatrenia však musia byť konzultované s Mestom Banská Bystrica, resp. so ZAaRESom, ktorý na požiadanie pri niektorých dopytoch pomáha nielen s edukatívnou formou, ale aj priamo poskytnutím rastlinného materiálu, hnojiva či zeminy podľa možností.

V našom meste sa spoluprácou obyvateľov a mesta v oblasti klimatickej krízy začali intenzívne zaoberať aj v rámci Iniciatívy pre otvorené vládnutie, ku ktorej sa mesto Banská Bystrica prihlásilo a ktorej cieľom je systematicky podporovať participatívne procesy a procesy spolupráce so širokou ako aj odbornou verejnosťou. V súčasnosti sa vykreoval aj druhý otvorený plán akčného vládnutia, ktorý je súčasťou samostatnej informatívnej správy predkladanej na mestskom zastupiteľstve. V rámci Iniciatívy pre otvorené vládnutie sa zorganizovali niekoľko participatívno – vzdelávacích projektov v rokoch 2022 až 2024 ako participatívne plánovanie s obyvateľmi v projekte “Zelené sídliská”, procesy zapájajúce obyvateľov do podpory biodiverzity na sídliskách v Banskej Bystrici, participatívne plánovanie s obyvateľmi v projekte “Revitalizácia Mestského parku” a “Revitalizácia Námestia slobody”, participatívne plánovanie s obyvateľmi v projekte tvorby “Akčného plánu pre mitigáciu a adaptáciu na zmenu klímy” a v poslednom období aj organizované stretnutie k informáciám o revitalizácii Mestského parku nazvané „O budúcnosti parku v parku“. Sú to projekty zamerané na podporu a rozvoj zelenej a modrej infraštruktúry, biodiverzity v meste, ale aj aktivizáciu vzdelávania a budovania pozitívnych hodnôt k ochrane prírody u obyvateľov s cieľom budovania kapacít obyvateľov pre zvládania adaptácie sa na klimatickú krízu. Pokračujú aktivity v oblasti participácie a komunikácie s verejnosťou v rámci budovania kapacít zamestnancov MsÚ pre Otvorené vládnutie. V poslednom polroku sa podarilo vytvoriť jedno nové pracovné miesto na trvalý pracovný pomer v rámci referátu pre participáciu a inováciu v oblasti otvoreného spravovania.

Banská Bystrica 02. decembra 2024

Ing. Martin Majling

Vypracoval Martin Majling v spolupráci so „Zeleným tímom mesta“ Martinom Lakandom, Jozefom Jankovom, Petrom Suchým, Michalom Štúberom, Michalom Masárom, Beátou Kostúrovou, Michalom Valentom, Adriánom Kostúrom, Ondrejom Chramcom, ale aj Martinom Pavelekom, Iviciou Gašparovičovou, Máriou Mojžišovou, Zuzanou Gombalovou, Soňou Karikovou, Andrejom Hut'kom, Vladimírom Bállekom, Milenou Makovou, Janou Odrobiňákovou, Žanetou Hanzelyovou, Evou Hermánekovou a ďalšími.